

Beste Liesbeth,

Ik stuitte onlangs op jouw poëziebundel, die je in 2021 samen met je man hebt uitgegeven. Ik was nieuwsgierig, want ik kende je van de vele bezoeken die je samen met Marlène Janssen aan het Vrijdagtheater bracht. Jullie waren een vaste gast, een van onze favorieten, jullie waren een van die toeschouwers die iets in ons zagen, vaak wisten we niet wat, maar zeker was dat het ons meer zelfvertrouwen gaf.

Ik heb je bundel *Buitenpoëzie* gelezen en een beter beeld van je gekregen. Jij en de natuur zijn bondgenoten en dat gaat heel ver. Je hebt niet alleen een sterk vermogen tot vereenzelving, soms ga je er zover in op, dat je erin verdwijnt, zoals in het prachtige gedicht *zachte dood*, waarin je een vallende waterdruppel bent, die in een snelle beek valt en eindigt als een regenboog voor je kleinzoon. Dit vermogen combineer je met een altijd aanwezige gedrevenheid om het geziene om te zetten in taal. Mooie taal, eenvoudig, toegankelijk, sereen. Af en toe romantisch, lichtjes spiritueel, af en toe archaisch.

Ik heb je gedichten met plezier gelezen.

Juni 2021

Je opent met: *wilgenpraat*. Een rij wilgen is ongerust over de geul die aan hun voeten wordt gegraven. De oudste wilg sust de anderen, het gaat slechts om "water, naast water, naast water" en "ze zullen ons laten, laten, laten (...)" Met de vele a-klanken én de woordherhalingen bezweren zij hun angst, hun angst voor de "ze". De wilgen weten dat ze kwetsbaar zijn.

De dichter kiest hun kant, meer: ze vereenzelvigd zich met hen, ze staan samen tegenover "ze".

De toon voor de hele bundel is gezet.

In het tweede gedicht: *bosberaad* krijgen de "ze" gestalte. Mannen, gevorderde leeftijd, vergaderen in het bos, kwamen met vehikel en scootmobiel - woorden die je hoofd in de alarmtoestand zetten -, ze eten brood, spreken Brabants dialect, een van hun vrouwen is onlangs overleden, de vraag is of hij het huis zal verkopen? Er is een immens verschil tussen de wereld van de mannen en die van de vogels, die op de kruimels duiken, de eekhoorn die de eikel meegrist - het dier is bang -, voor wie de mannen geen enkel oog hebben. De dichter sympathiseert met de dieren, die ten opzichte van de egocentrische mannen onschuldig zijn, weerloos.

Wat hebben die mannen eigenlijk te zoeken in het bos?

Niets. Zij zijn de baas. Waarom? Ja, waarom.

Het gedicht komt in de buurt van een sprookje. In die setting zouden ze rovers heten. De linodruk van Frans Drummen maakt het tafereel nog surreëler: tien mannen - sommige invalide - zitten op tuinstoelen aan een lange tafel, onder de bomen in het bos. De rovers praten over de dood, worden geassocieerd met de dood.

Wegwezen dus!

De dichter en de natuur zijn weliswaar beducht voor de dreiging van geweld - we zien verderop een boom met een bijl in de rug -, maar er is ook vertrouwen in de eigen weerbaarheid, die aan het langste eind kan trekken, zoals bij "de wortels van platte stompen / (die) geduldig op de lente wachten", in het gedicht *de onverstoorbare huizen*.

Er mag door mijn schrijven geen verkeerd beeld ontstaan: de dichter heeft een benijdenswaardig vermogen, een talent voor geluk. In het gedicht *flonkerend goud* is de dichter stapelverliefd en de extase nabij. Ze schreeuwt naar de stormwind, de wolken en de zon daartussen met zijn flonkerend goud.

Eén zin springt er voor mij uit: "ik hoor er helemaal bij".

Ik hoor er helemaal bij.

Mijn eenzaamheid, voorgoed voorbij.

Hoe blij kun je zijn?

Blijheid, die een volkomen gerechtvaardigde vorm aanneemt van een bevel, die meesleept, die, nog altijd erotisch, het tot in de ouderdom opneemt tegen de dood, die gelooft in de kracht van het woord, moet letterlijk geciteerd:

de vogels op de rug kijken

behang mijn late uur met
poëzie en passievruchten
garneer mijn verjaardag
gerust met sterfelijkheid

uit de kreukels van mijn
fysiek kruipt een decreet
dat kinderen op alle
muren mogen krijten

ouders die voor de woon
boulevard kiezen moeten
per luchtballon reizen
naar gedichten luisteren

als de wind slaapt
het vuur niet wil branden
hun mand de aarde schuurt
de bodem het bijna begeeft

zal de laatste strofe de
wind aanblazen, vuurstenen
laten ketsen tot iedereen
de vogels op de rug kijkt

© Liesbeth Ulijn

Dat de dichter haar toevlucht zoekt in de natuur, geen punt. Dat ze er een sterke band mee voelt, geweldig. Dat ze fantasielandschappen scheidt, ik ga mee, zolang we maar weten dat het *fantasielandschappen* zijn. De valkuil is dat we de werkelijkheid verdraaien en haar mooier maken dan ze is. De verleiding is dat al die oude straten, die onverstoorbare huizen, die eeuwenoude eiken die avances maken, een nostalgische stemming oproepen, een terugverlangen naar een tijd *die beter was*. De bekende illusie.

Dan wordt de poëzie dweperig.

Zo maak ik toch bezwaar tegen het gedicht *rotskracht*. De dichter staat hier voor een rotswand met tekeningen van mammoeten, oerossen en jagers, van wie de 'zwevende' leider zijn boog al spant. De tekeningen zijn duizenden jaren oud.

De dichter is begeistert, ze leest hier "alle lagen van het aardse paradijs", ze wil haar "fietsbok beklimmen" en "haar favoriete oeros bij de hoorns (...) vatten" en zo "haar hedendaagse angst weg (...) mennen". Ze wil ook nog ter plekke verstenen.

Dichter, dichter, maak dat je wegkomt met je 'fietsbok', snel, vóór het te laat is. Die dieren mogen in je verbeelding je vrienden zijn, in werkelijkheid zijn ze levensgevaarlijk. Die jagers wagen hun leven, heel vaak gaat het mis. Dit is geen aards paradijs. Er heeft nooit een aards paradijs bestaan. Vergeet het toch. En die handen, die je ziet, waarschuwen niet voor de jagers, die handen - en dat heb je wel degelijk geraden - wilden de kracht en onverzettelijkheid van de rots in zich opnemen.

Antropologen zoals Frazer noemen dit *contagious magic*, ofwel magie, bezwering door aanraking. Dit was geen lieve wereld, het ging hier om leven en dood. Om overleven. Die rotstekeningen werden gemaakt als een bezwering voor een behouden jacht.

Het gedicht *weerloos* is weer zo mooi, zo lief, zo invoelend, ik ben verkocht.

Jij zit in de trein naar huis, buiten is het winterkoud. Je hond, thuis, die je jouw Muze hebt genoemd, is voor de eerste keer ziek. Je wil bij het dier zijn, en:

ik hoop zo dat je beter bent
dat we de sneeuw in kunnen
nog één keer overstappen

Rechtstreeks kun je niet spreken, en het is poëzie.

Af en toe logeert de hond Teun van mijn dochter bij ons en ik ben zeer op het dier gesteld. Als ik met haar buiten wandel, laat ik haar als het enigszins kan los en geniet van alles wat ze doet. Ik loop in dezelfde contreien als de dichter en ken het gebied goed.

Goed. Je neemt het op voor het weerloze. Keer op keer.

Nog mooier vind ik het wanneer je zelf weerloos, hulpeloos bent. Dat is als het buiten vriest, de kinderen gaan schaatsen en jij alleen thuisblijft:

(...)
mijn kinderen moeten schaatsen leren
(...)
ik laat ze aan hun vader

(...)
ik kon vroeger goed rolschaatsen
zeg ik als ze thuiskomen

Ook je man blijkt soms hulpeloos. Ik herken alles, maar vergat het zo mooi op te schrijven. Hoe je de tijd oproept. Die van komen en gaan.

een kus op haar oor

kind op schoot, kus op haar oor
warm op warm in zijn liezen
hij vergeet de tijd, voert de vogels
kruimels geluk

peuter in de speeltuin, schommel duwen
een knuffel als ze valt
hij staat midden in haar tijd, op weg naar
huis wil ze op zijn rug

studente op kamers, op drie hoog mag hij
even in haar leven
een kale boom tikt tegen de ruit, hij recht
de rug, laat haar alleen

onbevangen zwaait ze hem haar tijd uit
ze wil een huis kopen
bevangen door heimwee, ziet hij hen
samen in een stoel zitten

© Liesbeth Ulijn

Ik weet ineens wat je zocht in ons theater: taal.

Beste Liesbeth, ik heb twee gedichten integraal opgenomen. Bij deze vraag ik je om toestemming. Als je het niet goed vindt, haal ik ze meteen weer weg.

De lezer die wil reageren: ⇒ werkplaats@vrijdagtheater.nl